

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

С. М. Боняр, д. е. н., професор, Державний університет інфраструктури та технологій, sveta_bonyar@ukr.net, orcid.org/0000-0001-8910-7100,

О. Г. Харчук, к. е. н., доцент, Державний університет інфраструктури та технологій, kharchuk1965@gmail.com, orcid.org/0000-0001-5344-4121

Методологія дослідження. Для досягнення окресленої мети використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, а саме: метод наукової абстракції – для визначення сутності поняття «діджиталізація»; аналізу й синтезу – для встановлення ролі діджиталізації в процесі забезпечення документообігу в діяльності транспортного підприємства; факторний аналіз – при визначенні чинників, що перешкоджають підприємству перейти на електронний документообіг; графо-аналітичні – для візуалізації отриманих результатів дослідження.

Результати. Авторами обґрунтовано, що в Україні відбуваються процеси діджиталізації, а саме: впровадження електронного документообігу в діяльність транспортного підприємства, що дає можливість зменшити число підрозділів підприємства, які займаються роботою з документацією, зекономити час та фінансові ресурси, а також досягати успіху у стратегічному розвитку за рахунок підвищення якості управління завдяки створенню цілісної електронної системи. Виокремлено фактори, що перешкоджають підприємству перейти на електронний документообіг (ЕДО), серед яких головними є: небажання працівників підприємства та його контрагентів впроваджувати новації в ЄДО, можливість зламу системи ЄДО конкурентами чи злочинцями; нерозуміння юридичного значення електронного документообігу.

Обґрунтовано переваги переходу підприємства на електронний документообіг, а саме: можливість виконувати роботу працівникам віддалено від офісу чи знаходитися за його межами; оптимізувати недосконалу комунікацію та налагодити взаємодію з тими клієнтами, з якими були втрачені чи пошкоджені документи, дотримуватися нормативних вимог при веденні документообігу, оптимізувати витрати підприємства та запобігти кіберзагрозам.

Проаналізовано етапи оптимізації процесу впровадження ЕДО на транспортному підприємстві та приведені приклади запровадження ЕДО в систему обліку транспортного, а саме логістичного підприємства. Узагальнено досвід міжнародних компаній та результати від переходу на ЕДО, використання яких призведе до цифровізації всіх процесів транспортного підприємства.

Новизна. Авторами обґрунтовано необхідність діджиталізації в частині впровадження електронного документообігу в діяльність транспортного підприємства для покращення його роботи та підвищення якості управління, що допоможе створити цілісну електронну систему.

Практична значущість. Одержані результати можуть бути використані при подальшому впровадженні електронного документообігу в діяльність підприємств різного спрямування, що допоможе більш ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечувати їхній стратегічний розвиток.

Ключові слова: діджиталізація, електронний документообіг, транспортне підприємство, процес, стратегічний підхід, інформація, оптимізація; система управління, стратегічне планування.

Постановка проблеми. Для будь-якого підприємства, в тому числі і транспортногo, дуже важливо, щоб в ньому все виконувалося системно та своєчасно. Це також стосується і документообігу, бо отримання наказів, вказівок та розпоряджень в потрібний час – це вже запорука своєчасного їх виконання та досягнення успіху. При введенні електронного документообігу зменшується число підрозділів підприємства, що займаються роботою з документацією, економиться час, фінансові ресурси, а також підвищується якість управління, що допомагає створити цілісну електронну систему.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розглядом питань впровадження електронного документообігу науковці почали займатися не так давно, хоча багато спрямувань вже розглянуто в сфері розвитку систем електронного документообігу, електронної звітності в комерційних структурах, в органах державної влади та наукових установах, де можна відзначити таких вчених як Асеев Г., Ганжела О. І., Жукова І., Ільїна Т., Кала-

чиков О. В. Логінова А., Лимар С. М., Ольшанський І., Порятуй А., Птіцин Д., Романов Д., Сахарук Д., Слободнянюк М. Е., Целуйко О., Шпирка О., Матвієнко О., Цивін М., Дубова С. та ін. [2]. Однак деякі питання впровадження електронного документообігу в управління транспортногo підприємства потребують подальшого дослідження.

Формулювання мети статті. Метою статті є розгляд впровадження електронного документообігу в діяльність транспортногo підприємства як сучасного підходу досягнення успіху та його стратегічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Централізація прийняття рішень щодо управління документами повністю забезпечить ефективність співпраці всіх виконавців проекту і дасть повний контроль над документацією. При поєднанні всіх робочих процесів з даними та документообігом, повсякденні завдання та проекти будуть виконуватися набагато простіше та швидше [1,2].

Розглянемо, так які ж фактори заважають транспортному підприємству перейти на електронний документообіг (ЕДО) (рис.1):

Рис. 1. Фактори, що заважають підприємству перейти на електронний документообіг
Джерело: [1, 2]

Працівники підприємства та контрагенти не хочуть впровадження новацій щодо ЕДО. Так як все нове лякає працівників підприємства і до цього нового потрібно бути готовим як морально, так і фізично, потрібно, і це дуже важливо, підготувати їх до роботи якісним навчанням з ЕДО. Така ж проблема може виникнути і із контрагентами, які або не вмюють, або вже працюють в другій системі і не хочуть переходити на однаковий з вами сервіс. Але якщо використовувати Signy, то він інтегрується з великою кількістю новітніх систем ЕДО, такими як: М.Е.Дос, Вчасно, Deals і Document.

Online, і із сервісами для розширення ЕДО на кшталт IT-Enterprise та MASTER. І великих проблем при використанні не буде, якщо переходити на електронні документи поступово, тобто спочатку проводити цю роботу з тими, з ким вже листувалися та працювали. Якщо бути терплячим, результат буде – підвищиться продуктивність організації та витрати грошей та час зменшаться.

Можливість злому системи ЕДО конкурентами чи злочинцями, так як система ЕДО використовує безпечні хмарні сервери з брандмауерами та інструментами кібербезпеки,

то можна попередити злом мережі і розділити права на доступ до різних документів. Авторизуватися можна за допомогою електронних підписів, а документи можна передати через захищені протоколи. Сервіс Signy відповідає українському рівню гарантій Г2 (або EA1 3 міжнародного стандарту ISO/IEC 15408 «Common criteria for information technology security evaluation»), а це означає, що він може попереджати та відбивати кібератаки. Звичайно, ніхто не дає 100%-ий захист внутрішньої мережі, але якщо всі користувачі при роботі з системою будуть працювати відповідно правилам інформаційної безпеки, витік інформації з електронних документів буде відсутнім.

Електронний документ не має юридичного значення. Вважається, що для перевірок податковою службою чи при укладанні контрактів з контрагентами дуже важливим є паперовий документ з мокрою печаткою та підписом від руки, а от електронний документ можна швидко підробити. В Україні законодавство вже давно прирівняло електронний підпис до підпису від руки, а електронну печатку - до мокрої. Тому документ з електронним підписом рахується оригіналом і є юридично значущим, і не обов'язково мати друковану версію.

Є також ще і такі причини, саме чому потрібно переходити підприємству на ЕДО (рис. 2).

Рис. 2. Причини переходу підприємства на електронний документообіг
Джерело: [1, 2]

Розглянемо ці причини детальніше.

1. Діяльність працівників віддалена від офісу чи знаходиться за його межами.

Якщо на підприємстві така специфіка роботи, що вимагає працювати на виїзді чи з мобільного пристрою, то варто подумати про захищену систему обміну файлами. Тут і потрібно подумати про сервіси ЕДО, які дають можливість цілодобового доступу з будь-якого пристрою, що підключений до інтернету. Це дає простоту відкриття та завантаження потрібного документу для роботи у будь-який момент часу.

2. Поява випадків втрати чи пошкодження файлів.

Всі документи потрібно зберігати у безпечному місці, щоб не було випадків втрати

чи пошкодження файлів. Хмарна система управління документообігом може дати такі варіанти захистів, як:

- збереження файлів на шляху пересилання чи обробки;
- неможливість втрати паперових документів;
- збереження та неможливість випадкового видалення файлів;
- збереження всіх документів навіть тоді, коли вийшла із строю техніка тощо.

Всі копії документів заводяться в систему ЕДО, звідки їх можна взяти, якщо загубилася локальна копія. Хмарні сервіси можуть зберігати старі версії документів – на випадок втрати актуальної версії.

3. Недосконала комунікація, що потребує оптимізації.

Коли потрібно для співпраці щоденно використовувати електронні листи чи відправляти надруковані документи, сервіс ЕДО може оптимізувати цю процедуру та не витратить великі кошти й час на паперові носії чи кур'єрські послуги. Миттєвий пошук в системі дозволяє отримати необхідний документ, а не шукати його на всіх носіях. Можна шукати не тільки за назвою, а і за ключовими словами. Отже, всі проекти виконуються при злагодженій роботі, при менших затратах часу на передачу файлів і комунікацію та зможуть одночасно працювати над одним документом та відслідковувати зміни.

4. Запобігання кіберзагрозам.

Якщо на звичайному комп'ютері не має захисної системи, і файли не в захищеному централізованому сховищі, їм може загрожувати небезпека.

5. Оптимізація витрат підприємства.

Паперові носії інформації коштують дорого, а з переходом на ЕДО – скорочуються витрати на фізичні носії, час працівни-

ків щодо пошуку файлів серед багатьох документів. Не потрібно закуповувати жорсткі диски, внутрішні сервери чи інші носії для зберігання інформації - все потрібне отримується всередині системи ЕДО.

6. Зменшення клієнтів через втрачені чи пошкоджені документи.

Коли втрачаються документи клієнтів, підприємство втрачає авторитет і тим самим потенційні партнери можуть піти до конкурента. Така ситуація знижується в сотні разів, коли підприємство використовує ЕДО.

7. Потреба в дотриманні нормативних вимог при веденні документообігу.

Якщо на підприємстві є централізована система документообігу, то це спрощує управління нею, тобто не потрібно постійно слідкувати за стандартами, що пов'язані із захистом, відстежувати та перевіряти за пошуком документи, зберігати резервні копії важливих файлів, бо вони зберігаються в системі ЕДО.

Етапи оптимізації процесу впровадження ЕДО на транспортному підприємстві приведені на рис.3.

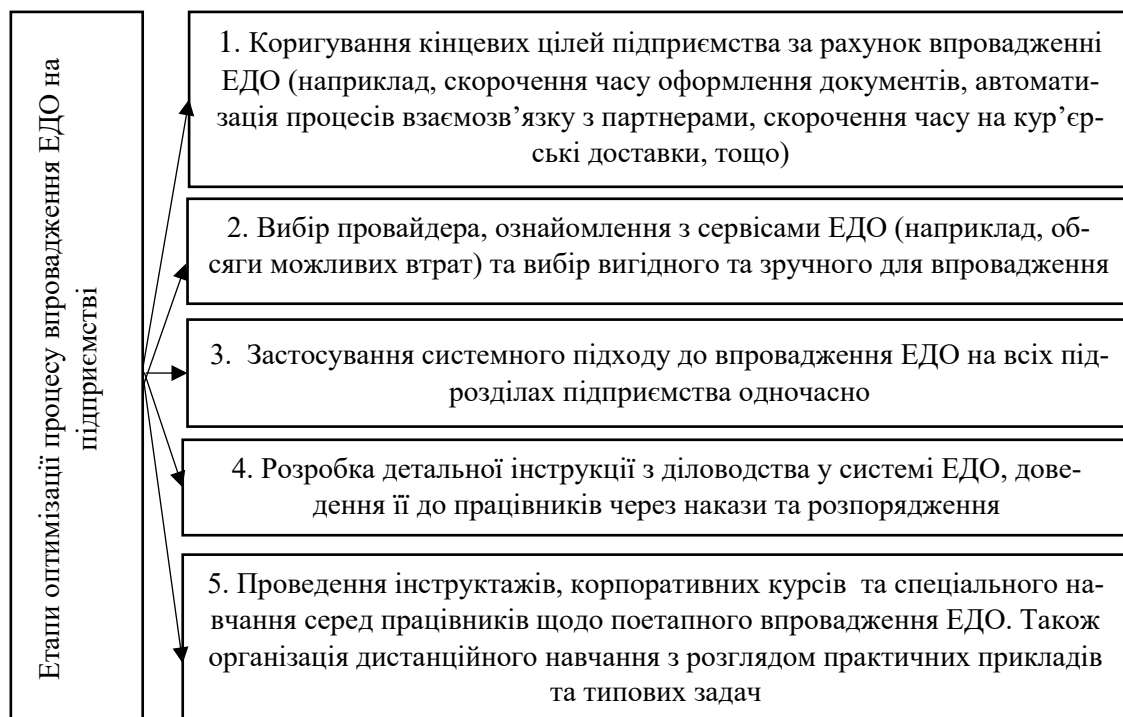

Рис. 3. Етапи оптимізації процесу впровадження ЕДО на транспортному підприємстві
Джерело: [2,3]

Експерт з впровадження ЕДО, Кондратюк С. [3,4], виступив на всеукраїнській конференції, яка була організована незалежним інтернет-проектом для професіоналів TradeMaster Group в 2020 році, з темою: «Електронний документообіг у логістиці – каталізатор для розвитку галузі», де він розкрив всі аспекти ефективної автоматизації. Він наголосив, що Linkos Group запропонував використання:

- платформи ПТАХ, яка є універсальним рішенням для цифровізації бізнесу;
- електронних ТТН, що являється майбутнім транспортної, а саме логістичної галузі;
- вебрішення СОТА для е-документообігу;
- кейса з комплексного впровадження ЕДО на підприємствах.

І на базі реалізованих проєктів, наприклад із міжнародною компанією DHL Україна, він показав, як перевести багатосторонній обмін е-ТТН із працівниками, що задіяні на маршрутах та з клієнтами на цифровізацію, як запровадити ЕДО в систему обліку підприємства, як вести взаємообмін з клієнтами безпосередньо на корпоративному сайті.

Також було обговорено, що Linkos Group підтримує проєкт Мінцифри України щодо створення єдиного стандарту та реєстру електронних товарно-транспортних накладних.

Сьогодні вже більше 250 представників відомих компаній мають досвід та результати від переходу на ЕДО, це: «Нова Пошта», «Іригатор Україна», «Дженерал Транс Альянс Логістик», «Міст Експрес», «АТБ-Маркет», «Делівері», «Справ Пост, ARDIS», «Кампари Юкрейн», «Бізнес Груп», «І-Логістика», «Євромікс», «Євро-Азіатська Логістична компанія», «Вортекс», «Київ Транс», «КТ Україна» та ін.

Висновки. Отже, в Україні почалися процеси діджиталізації, а саме вже розпоча-

вся рух відмови від фізичних носіїв інформації та переходу транспортних підприємств на ЕДО. І чим раніше це буде відбуватися в організації, тим швидше пройде адаптація працівників підприємства до новацій та нових умов діяльності.

Ефективне функціонування систем електронного документообігу може відбуватися тільки при раціональній структурі управління, при правильному перерозподілі завдань між працівниками транспортного підприємства з урахуванням їх класифікації та спеціалізації.

Література

1. Електронний документообіг: можливості для вашого бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/news/212185_elektronniy-dokumentobg-mozhlyvost-dlya-vashogo-bznesu
2. Матвієнко О., Цивін М. Основи організації електронного документообігу: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 112 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_1583_62194647.pdf
3. Про загальнодержавну програму впровадження електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису: Проєкт Закону України. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JE27600V.html
4. Про ЕДО у транспорті на XXIII Всесвітньому дні логіста. URL: <https://medoc.ua/news/pro-edo-u-transport-na-xxiii-vseshvnomu-dn-logsta>

References

1. Elektronnyi dokumentoobih: mozhlyvosti dlia vashoho biznesu. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/news/212185_elektronniy-dokumentobg-mozhlyvost-dlya-vashogo-bznesu
2. Matviienko, O., & Tsyvin, M. (2008). *Osnovy orhanizatsiyi elektronnoho dokumentoobihu*. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury. Retrieved from https://dut.edu.ua/uploads/1_1583_62194647.pdf
3. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro zahalnodержavnu prohramu vprovadzhenia elektronnoho dokumentoobihu z vykorystanniam elektronnoho tsyfrovoho pidpysu». Retrieved from http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JE27600V.html
4. Pro EDO u transporti na XXIII Vsesvitnomu dni lohista. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JE27600V.html

DIGITALIZATION OF PROCESSES OF TRANSPORT ENTERPRISES AS THE BASIS OF ITS STRATEGIC PLANNING

S. M. Boniar, D.E., Professor,

*O. H. Kharchuk, Ph. D (Econ.), Associate Professor,
State University of Infrastructure and Technologies*

Methods. To achieve the outlined goal, a set of general scientific and specific methods of cognition were used, namely: analysis and comparison, synthesis and theoretical generalization – to determine the essence and role of digitization, namely the introduction of electronic document management in the activities of a transport enterprise; abstract-logical – when determining the factors that prevent the enterprise from switching to electronic document management and the reasons for the need for the switch; grapho-analytical – for a visual presentation of the obtained research results.

Results. The authors substantiated in the article that digitization processes are taking place in Ukraine, namely the introduction of electronic document management in the activities of a transport enterprise, which will make it possible to reduce the number of divisions of the enterprise that deal with documentation, save time and financial resources, as well as achieve success and further strategic development by improving the quality of management, which helps to create a complete electronic system. There are determined factors that prevent the enterprise from switching to electronic document management (EDM), namely: employees of the enterprise and counterparties do not want to introduce innovations related to EDM, there is a possibility of hacking of the EDM system by competitors or criminals, and they believe that an electronic document has no legal value.

The reasons for the company's transition to electronic document management are substantiated, which will make it possible: to perform work for employees remotely from the office or to be out of office; optimize imperfect communication and establish interaction with those clients whose documents were lost or damaged, comply with regulatory requirements for document management, optimize enterprise costs and prevent cyber threats. The stages of optimization of the EDO implementation process at the transport enterprise are analyzed and examples of the introduction of EDO into the accounting system of the transport, namely logistics enterprise are given. There is summarized the experience of international companies and the results of the transition to EDO, the use of which will lead to the digitalization of all processes of the transport enterprise.

Novelty. The authors justified the processes of digitalization, namely the introduction of electronic document management in the activities of a transport enterprise to improve its work and improve the quality of management, which will help create a complete electronic system.

Practical value. The obtained results can be used in the further implementation of electronic document flow in the activities of enterprises of various directions, which will help to more effectively use the resources of the enterprise and engage in its strategic development.

Keywords: digitization, electronic document management, transport enterprise, process, strategic approach, information, optimization, management system, strategic planning.

Надійшла до редакції 15.02.23 р.